

Kapitel 9 Hvad nu?

Indhold

Kapitel 9 Hvad nu?	1
Er der en mening med livet?	2
Kærlighed til næsten?	4
Mening, når alt skal dø?	4
Åndløshed	5
Har vi måske en mission?	6
Når man ikke finder et svar	6
Kan vi afskaffe religion?	7

En ny fælles religion.....	8
Kan vi omvende troende?	12
Indoktrinering.....	13
Hvad kan erstatte religion?	15
Kan videnskaben sikre evigt liv?	17
Så godt som evigt liv.....	18
Homo Sapiens V.2 uden religion?	19
Hvis vi bliver overhalet af robotter	21
Bliver vi erobret af aliens?.....	21
Så hvordan sikrer vi fremgang for fornuften?.....	22
Den store ubekendte.....	26

Dette sidste, kaleidoskopiske, kapitel forsøger sig med nogle forslag til, hvad vi kan gøre for at komme til fornuft. Selv om nogles religion er en stille tro på noget overnaturligt, så er den til stadighed udtryk for, at de ikke kender eller erkender virkeligheden. Og det, mener jeg, er skidt i dagens krævende samfund. Når folk siger ”Det eneste, vi kan gøre for de indespærrede nu, er at bede til Gud”, eller ”Vi må sende bønner op til Gud, om at slukke skovbranden”, så bliver jeg lettere dårlig. Tænk, hvad sker der i hovedet? Find på noget bedre! Gud hjælper helt sikkert ikke.

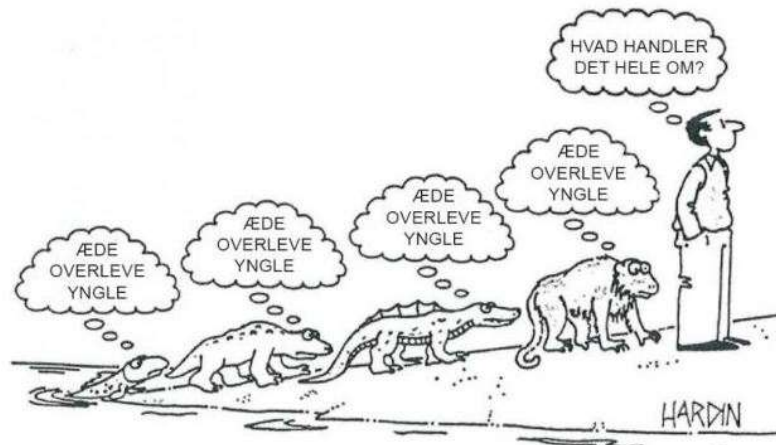
Er der en mening med livet?

Det er en udbredt holdning blandt troende, at der ikke findes mening uden Gud. Man er nødt til at føle sig som del af noget større og ikke mindst transcendent. Har man den holdning, er nærværende kapitel antagelig til ingen nytte.

Søren Kierkegaard (1813-1855) kæmpede med dette problem – det absurde i vores dødelige liv, det umulige i at finde mening i et meningsløst univers – og endte med at overgive sig til tro på den anden side af fornuften. ”Korsfæst fornuften”.

Albert Camus (1913-1960), som kæmpede med samme problem, nægtede at følge det ”spring”. Det var filosofisk selvmord. Men han mente, at det var hårdt at være ateist. For ham var den eneste acceptable løsning, at acceptere det absurde – at revolte imod det – og konstant stræbe efter mening i det man gjorde.

I dag er det den gængse mening mellem filosoffer og biologer på linje med Camus', at vi selv må skabe en mening. Universet og livet er iskoldt og uden plan eller mening. Alt sker tilfældigt, selvom det udvikler sig. Det er absurd i den mening. At vi overhovedet efterlyser en mening, er sådan set vores eget problem: Vi er vant til at gøre ting, fordi...

Det biologiske liv har ingen mening. Vi spørger alligevel til en mening, fordi det ligger i vores menneskelige kultur, at vi vil forstå og beherske verden. Tegning: Hardin del, Natural History 94(6)

Jeg mener, at det i dag er nemmere at finde en mening, end nogensinde før? Fordi vores viden om universet og livet eksploderer, og afdækker en helt vidunderlig skønhed og storhed, som strækker sig langt ud over en religions begrænsede udsyn. At udvide min egen horisont på de fronter fylder mig med mening. At vi er i familie med alt levende, får bare min kærlighed til verden og alt, hvad der er i den, til at vokse. En flue, en lille mus, en smuk hest, et bøgetræ – det er min familie, og vi ved, hvor lille forskellen egentlig er. Vi forstår, hvorfor solen kan brænde i 10 mia år, og hvorfor der dannes nye stjerner. Vi ved, hvad universets skæbne er. Vi erkender, at vi er et støvfug i et gigantisk univers og på ingen måde centrum for noget som helst. Og den enorme viden er let tilgængelig via internettet i tekst og i strålende film.

Derudover kan jeg rejse til alle de skønneste steder i verden på ingen tid og for små midler, møde mennesker af alle racer. Opleve "exotiske dyr" på nært hold. Jeg kan skue ud over de vildeste bjergkæder og de smukkeste landskaber og byer. Jeg har adgang til uendelige mængder af kunst i alle genrer, ikke bare religiøs. Nærmest alt, der er skrevet af klassisk – eller enhver anden genre - musik, ligger lige til hånden. Hvor jeg bevæger mig, kan jeg høre min musik eller en oplæst roman lige i øret (det er så ikke mig, men mange andre). Der produceres ny kunst med dybt indhold,

inklusive film og teater, i højt tempo. Kunstmuseer strækker sig langt ud i nye medier og installationer.

Intet af dette var tilgængeligt for Søren Kierkegaard. Kan det have medvirket til springet?

Kærlighed til næsten?

Kristendommen vil gerne ha patent på kærlighed og næstekærlighed, og jeg lever med det. Men – som beskrevet i Kapitel 6 - ved jeg, at kærlighed er en hormonal proces, og at den er til rådighed for alle. Dyr, mennesker – troende eller ej. Den er i bund og grund et livsvilkår for enhver levende art. Og at hensyn, om ikke decideret kærlighed, til *næsten* er beskrevet i alle andre religioner og moralsystemer i live i dag.

Mange, troende og ikke-troende, finder mening i velgørenhed. Jeg må med nogen skam meddele, at jeg pga indbildt ”travlhed” begrænser mig til økonomisk velgørenhed, når jeg bevæger mig uden for familien. I filosofiske øjeblikke vil jeg også (skamfuldt) henvise til den velfærdsstat, jeg lever i og vores dertil hørende skattebetaling. Vores stat tager min byrde der. Men jeg er ikke stolt af det. Jeg beundrer dem, som vier deres tid til andres bedste.

Mening, når alt skal dø?

Man møder tit den påstand, at ateisten burde betragte livet som tomt og meningsløst, fordi såvel han, som alt hans afkom og kære jo i sidste ende bare skal dø. Forsvinde i intethed. I modsætning hertil står så den guds-troendes forventning om et evigt liv og – ikke mindst – mødet med ”de kære”. Ok, de fleste skal i Helvedes flammer, men dog et liv. De heldige – de ”frelste” – skal i stedet tilbringe en evighed (dvs en googol år ophøjet til en googol) sammen med Jehova og Jesus. Tilbedelse, salmesang og askese. Interessant nok, kender jeg ingen troende, som har travlt med at dø. ”Vi har jo også et liv, vi skal leve her”.

Tidligere formand for Ateistisk Selskab, Jakob Heidelberg, skriver på Religion.dk

[Hvad er meningen med livet for ateister? - Religion.dk](#)

Der eksisterer med største sandsynlighed ikke noget efterliv´ ingen skærsild, intet Paradis, intet Valhalla og intet Helvede. Vi har aldrig fået forelagt en overbevisende god grund til at tro på disse ting. Ligeledes er der aldrig blevet forelagt os nogen god

grund til at tro på en sjæl eller ånd i overnaturlig og spøgelsesagtig forstand. Og der er slet ingen grund til at indrette sit liv efter en sådan tro.

Hele konceptet er i en vis forstand værdiforvrængende. Vi har med største sandsynlighed kun dette liv, og selvom det er sørgeligt at erkende og acceptere for alle, der er opdraget til at tro, de skulle leve i evig lykke, så er det samtidig utrolig livsbekræftende.

Det betyder nemlig, at livet må leves og påskønnes her og nu i sin nuværende form og ud fra de givne forudsætninger. Hvis vi vil ændre på noget, så er det op til os selv og det er NU det gælder!

Den omvendte mening af ovenstående er selvfølgelig, at du igennem dine gerninger i dit levede liv gør dig fortjent til et eller andet efterliv. Det giver *meningen* i dit nu. Gør noget ”godt” og få betaling herfor. Hver religion har sine løfter. Evigt liv med Jesus, evigt liv med mælk og honning og jomfruer (nok for mænd), eller befrielse fra en evig cyklus af elendigt liv. Uheldigvis er der jo ingen garanti for succes. Det kan gå rent galt, og så er det vel ateisten, som har det gode kort på hånden?

Åndløshed

Lektor (!) Lars Sandbeck skriver i sin bog om ”Det gudløse samfund” (2020), på baggrund af besøg på hjemmesiden for Ateistisk Selskab, at ateister lever et åndløst liv. Jeg må give ham, uden selv at have besøgt nævnte hjemmeside, at Facebook nok er hjemsted for megen tom og decideret ondskabsfuld kommunikation. Som tiden er gået for Facebook, er den ikke blevet et hjemsted for folkets debat, som den tyske filosof Jürgen Habermas kunne have ønsket sig (2024), men nærmest hjemsted for iltre angreb til højre og til venstre, tilsmudsning af politikere, plus ligegyldige ”likes” af baby- og katte-billeder og ”se mig her”. Jeg er selv stået af for længe siden.

Men vi skal ikke glemme, at ateister ikke er nogen gruppe (minus Selskabet of course), blot mennesker, der ikke tror på guder af nogen afstamning. Hvis det er åndløst ikke at tro på Jehova eller Brahman fx, så er den definition tynd. Og jeg føler trang til at tilføje: Hellere åndløs end åndssvag.

Sørine Gotfredsen skriver (KD 2021, august 13, i en kommentar til sin bog ”Den åndløse dansker” (2011)):

<Jeg fik>...et gennemgående spørgsmål fra folk, om jeg mente, at man skal være troende for at se sig selv som åndfuld. Jeg svarede som oftest, at jeg bestemt tror, at den ikke-troende kan opleve noget åndfuldt i for eksempel naturen eller i mødet

med musik og stor kunst, men at jeg som troende ikke selv kan adskille det åndelige fra det guddommelige. Og i samme bog beskrev jeg så, hvordan sportens univers har indtaget en helt påfaldende plads i det moderne menneskes længselsfulde bevidsthed.

Det sidste er nok en kendsgerning, men har det ikke været sådan i umindelige tider? Gladiatorkampe, dyrekampe osv.

Har vi måske en mission?

Tanke: Har mennesket måske en mission - og dermed en "mening" - i universet? At kolonisere universet med liv, som ikke ville kunne opstå ved egen kraft omkring universets mest almindelige stjerner: De røde dværge? Vi vil kunne leve på en exoplanet omkring en rød dværg, men livet måtte først opstå omkring en gul stjerne med stabil udstråling i mia af år. Lidt ala insekters tofasede liv! De røde dværge antages at leve mellem 1 og 10 billioner år (altså 1.000 til 10.000 milliarder år), dvs vores livslinie ville kunne blive nærmest uendelig (husk at universet kun har eksisteret i små 14 mia år). Naturligvis vil HS ikke ligne sig selv, men det vil være familie.

Jeg har allerede beskrevet i Kapitel 5, hvordan en sådan kolonisering kunne foregå. Det vil ikke være HS fra Jorden, som står for opgaven, men blot vores DNA. Rejsetiderne vil være tusinder af år.

Set i det perspektiv finder nogen, at rejser til Mars er meningsfulde: Vi skal lære at bo i uvenlige omgivelser. Men vi skal altså meget længere væk for at sikre HS: Solen slukker vores liv om ca 500 mio år. Og jeg stiller mig meget tvivlende over for bemandede rejser uden for solsystemet.

"At sprede os er muligvis det eneste, der kan redde os fra os selv. Jeg er overbevist om, at menneskene er nødt til at forlade Jorden," sagde Stephen Hawking på den norske videnskabs- og kunstfestival i 2017.

Når man ikke finder et svar

For den, som har et eksplicit behov for en "mening med livet", men ikke finder den i noget af det ovenstående, så kan religion åbenbart være en udvej. Som et eksempel skriver Ayaan Hirsi Ali i KD 2023.11.15, at hun efter at være konverteret fra muslim til ateist, mangler "meningen", som kan samle folk mod de onde kræfter udefra. Det mener hun så, at Kristendommen kan. Det har jeg skrevet mere om i Kapitel 7 "Hvorfor tro".

Kan vi afskaffe religion?

Spørgsmålet er selvfølgelig en joke.

Som Christoffer Hitchens skriver i "God is not great" (Hitchens, 2007), "Religious faith is, precisely because we are still-evolving creatures, ineradicable. It will never die out, or at least not until we get over our fear of death, and of the dark, and of the unknown, and of each other."

Vi kan se, at kristendommen langsomt afskaffer sig selv i det, vi kalder højtudviklede lande, som f.eks. i Skandinavien, medens den på ingen måde er i aftagende i de mindre udviklede områder, som f.eks. Mellemerika og Afrika. Takket være intens mission er Kina godt på vej til at blive et nyt religiøst område. Og i Rusland takket være Putin.

Islam er ikke på retræte, men tværtimod i fremgang mange steder. Hvis indvandrere i Europa var ægte islamister, ville kristendommen blive kørt væk inden for en overskuelig fremtid. Det er de så heldigvis ikke. Men pga en højere fødselsrate, bliver procentandelen af muslimer (moderate såvel som ikke moderate) større med tiden. Jeg har læst (husker ikke kilden), at i 2050 vil majoriteten af Ruslands befolkning være muslimer.

Men interessant er, at medens kristendom og islam holder nogle fronter, så kommer asiatiske religioner snigende ind ad bagdøren. Ikke i særlig organiseret form, men som det Morten Thomsen Højsgård (2011) kalder Google Buddhisme. Man plukker sin egen religion fra hylderne, jf. Interview med Ulla i Kapitel 7. I min optik er det skidt, at folk ikke vil erkende den virkelige verden, men det er dog bedre, at de drømmer om sjælevandringer end om 72 jomfruer i Paradis efter en selvmordsbombe.

USA udgør et meget specielt kapitel. Det er verdens mægtigste økonomi, de har verdens klogeste hoveder, de opfinder de mest fantastiske ting, de har en industri, som kan producere absolut alt, fra Coca Cola til måneraketter. I dette fantastiske folk, som udspringer af de djærveste mennesker fra Europa – de som havde modet til at udvandre og starte på bar bund i et nyt land – finder vi i dag de mest irrationelle troende og – skal vi sige – almindelige troende i uhyre mængder. 44 % tror på Jesus genkomst inden for 40 år. 80 % tror på en styrende Gud. 33 % tror, at mennesket er skabt af Gud, som det er i dag (Pew Research 2013). Man har nu et museum (Creation Museum i Kentucky), som viser gæsterne, at Jorden kun er 6.000

år gammel. Det er en sørgelig sag for verden, fordi alle disse troende er ligeglade med fremtiden. Klimaforandringer – who cares? Jesus kommer lige straks.

Nå, man kunne selvfølgelig afskaffe religion med politisk magt. Det blev prøvet i Sovjet og i Kina, men det virkede ikke. Russerne er i dag ganske religiøse – de kysser løs på ikonerne i kirkerne, og Pussy Riot blev sendt i fængsel – og kineserne føler et behov for en opdatering af den kinesiske folkereligion. Der brændes megen røgelse af i kinesiske templer, men jeg frygter, at kristendommen og islam vil brede sig i Kina med religiøse konflikter til følge. Det kommunistiske parti prøver at styre katolikkerne, men meget foregår i det skjulte af samme grund.

Skal jeg se et håb, er det, at nutidens ungdom drukner i de sociale medier – Facebook, Tik-Tok, Instagram, sms-er – men aldrig møder Gud på de steder. De bombarderes med info og snak døgnet rundt, men Gud er der ikke. Han siger ikke noget, han gør ikke noget. Det fjerner tanken fra ham. Et spinkelt håb. Man kan direkte se på statistikken fra USA, at de unge er på vej væk fra religion. Således er 34 % af ganske unge i USA ikke tilknyttet nogen religion og søger heller ikke efter en (nok så vigtigt), medens det samme tal er 5 % for personer over 60 (Pew Research 2013).

En ny fælles religion

Nogle ateister oplever en mangel på noget af det, religion giver de troende: Fællesskab om en tilbedelse, en ”påstået” mening med livet, og for mange: trøst og håb. Medens de første to punkter i princip tilfredsstilles via medlemskab af en fodbold fanklub, så kniber det med det sidste. Der kommer derfor med jævne mellemrum tanker om ”religion for ateister” på bordet.

Den engelske filosof, Alain de Botton, har udgivet en meget udskældt bog (2013) om, hvorledes ateisten kan udnytte kristendommen gennem kirkebesøg. Bogen udkom på dansk i 2013: ”Religion for ateister – En ikke-troendes vejledning i brugen af kristendommen”. Han hævder, at mennesket var meget venligere og mere omsorgsfuldt, da vi alle gik i kirke, så det skal vi bare gøre igen. Som Rune Lykkeberg skriver i sin anmeldelse (Politiken 16/10 2013, til I hjerte), er det jo det rene vås. Vi har aldrig været så omsorgsfulde, som vi er nu. Vold og svigt var ganske almindeligt i ”gamle dage”, medens vi nu bekæmper det på alle fronter. Jf. f.eks. også grafen over hvor meget vi spenderer på social velfærd i de sekulære lande i Norden, som en

dokumenteret indikator. For dog at vise, at ateister ikke er kristne, foreslår Alain de Botton også opstillingen af enorme søjler, som vi kan tilbede.

Anderledes heldig har den amerikanske retsfilosof Ronald Dworkin været med sin bog "Religion without God" (2013), som Rune Lykkeberg gav 5 hjerter i Politiken 24/11 2013. Han omdefinerer nærmest religion: Det handler ikke om vores forhold til en eventuel gud, men om vores opfattelse af mennesket og naturen. At vi ser en objektiv værdi i begge. Det er vel igen, at vi skal beundre livet, uden at tænke på en arkitekt.

Den danske forfatter og debattør, Tor Nørretranders (TN), lufter lignende tanker i sine bøger "At tro på at tro" (2003) og "Vær Nær" (2013). I et interview siger han

"Jeg mener, at den traditionelle ateistiske tilgang, at religion er noget sludder, og at vi alle sammen lever bedre uden, er helt forkert. Religionerne har fat i noget, som er helt utrolig vigtigt. Men det har ikke det fjerneste med "Gud" at gøre. Det har at gøre med, at religionerne er de eneste dele af vores kultur, som har turdet tale om godhed, varme og kærlighed over for den anden del af vores kultur, som er den praktiske og den videnskabelige og den politiske, som hele tiden tænker på os som fornuftsbaseerede individer. I stedet for at afvise religioner, kan man sige: De er fantastiske, men bare tænkt i et sprog, som er flere tusind år gammelt."

Jeg kan dog ikke lige aflæse nogen egentlig løsning i hans, i øvrigt udmærkede, bøger? Hvad gør vi? Men med hensyn til ovenstående interview er jeg uenig med TN: Jeg synes, at vores kultur i kunsten, faktisk alle kunstarter her og nu, i høj grad taler om de bløde emner, så de er ikke glemt i den rene kvantemekanik. Meget stor kunst kan henføres til religion (kristendommen), men det stopper ikke der. Jeg ser ingen problemer i at afvise tro på gamle guder, og så i stedet tage imod moderne lyrik og sange. Mange kan sagtens måle sig med "Højsangen" og Salmernes Bog. (Som nævnt i indledningen af bogen ligger min kærlighed i den klassiske musik, men det skal ikke tages som udtryk for, at jeg ikke kan lytte til eller se værdi i moderne musik og sange).

Jeg har allerede nævnt den brillante videnskabsmand Stuart Kaufmann, som går kontant til værks i sin bog "Reinventing the Sacred" (2008). Han mente (1992), at vi er på vej mod det globale samfund, og derfor behøver en ny, fælles religion. Som allerede nævnt ovenfor under afsnittet "Reduktionisme", mener han, vi skal tilbede naturens endeløse kreativitet. En anmelder af hans bog skriver under en vittig overskrift "Reinventing Stuart Kaufmann", at Kaufmann på vej ind i sin alderdom nu er kommet det første skridt mod tro, nemlig til *panteismen*. Gud i naturen. Og at han elegant glemmer det allervigtigste: *Hvad med livet efter døden?* De fleste troendes

absolutte krav. Kaufmanns forslag er typisk for den videnskabelige ateist – man beholder fornuften i bunden - men i min optik falder hans idéer på ræsonnementer i bogen, som er ”det rene vås” (jeg stjæler her et udtryk fra Murray Gell-Mann). Derudover er hans tro på et kommende, velfungerende, retfærdigt globalt samfund (2008) så naiv, at det næsten gør ondt (det var før 9/11). ”Skal vi så alle tale engelsk og spise McDonald?” skriver han (ikke amerikaner for ingenting). Jeg mysede med at tænke ”nej, Stuart, vi skal tale kinesisk og spise hunde. Er du klar til det? ;-)

Troen på eller håbet om et kommende globalt samfund lå i tiden. På den guldplade, som fulgte med Voyager 1 og 2 ud i det interstellare rum, stod at læse – skrevet af daværende præsident Jimmy Carter, juni 1977:

»Dette Voyager rumskib er bygget af Amerikas Forenede stater. Vi er et samfund på 240 millioner indbyggere blandt de mere end 4 milliarder, der bebor planeten Jorden. Vi mennesker er stadig opdelt i nationalstater, men disse stater er nu hurtigt på vej til at blive en enkelt, global civilisation.«

Tanken om det globale samfund lever den dag i dag mellem – ikke mindst – videnskabsmænd og ateister. Jeg har netop læst neuroscientist Bobby Azarian’s bog ”The Romance of Reality (2022)”, hvor han, som mange andre, fantaserer sig til universets evolution mod ”kosmisk bevidsthed” og gør op med *den gængse videnskabelige tanke* (i hans optik, men sandelig ikke i alle andres), at universet vandrer ubønhørligt mod kaos takket være den voksende entropi. Vores egen lille intelligens er på vej imod en global intelligens i internettet, som vil blande sig med universets voksende ditto. Vi lever i en fantastisk tid, hvor universet er ved at blive bevidst.

Jeg må desværre tilslutte mig kritikkerne af bogen (i øvrigt kun 25% af læserne), som helt savner jordforbindelse og kontakt med reel videnskab. Som en læser skriver på Amazon: ”The book is mostly an exercise in hand waving, smoke, and mirrors dressed up in techno-babble to promote a rehashed and recycled pseudoscientific new age vision of cosmic evolution. Along the way the author is not shy about criticizing and insulting serious experts in scientific and philosophical fields which he knows little about just because they do not accept his "visionary insights" about how everything in the universe works”. Han gør på en måde Jorden til et universelt set interessant sted, ganske som i det Ptolemæiske verdensbillede, medens et virkeligt blik på universet vil vise et støvfug, beliggende tusinder til millioner og milliarder af lysår fra andre. Og tidsmæssigt er vi et blink fra en blitz. En kosmisk intelligens vil fungere imponerende langsomt med 100.000 år mellem on-off i sine neuroner. Og selv en new-age begejstret kan altså ikke overskride universets *nødvendige* hastighedsgrænse. Om fremtiden skriver han fx:

Through collective efforts, by way of our intellectual, cultural, and technological progress, we can continue assisting the cosmos in its great awakening process.

To align interests, we must have a common worldview, specifically that of the cosmic perspective. Under the cosmic perspective, there is only “we.” Our goal should be to try to achieve the greatest good for the greatest number of people. A spiritual ideology that is guided by science and aided by technology, that has a universal morality and a shared existential goal, will be the worldview of the future.

Sagan <Carl Sagan, red.> said, “A religion, old or new, that stressed the magnificence of the Universe as revealed by modern science might be able to draw forth reserves of reverence and awe hardly tapped by the conventional faiths. Sooner or later such a religion will emerge.” Similarly, Einstein wrote, “The religion of the future will be a cosmic religion. It should transcend a personal God and avoid dogmas and theology.” At this moment, in this corner of the universe, we are the stars of the show.

Når jeg kigger ud af vinduet, ser jeg desværre alt muligt andet end en kurs mod et fælles ”world view”, en fælles religion og en fælles moral, bygget på videnskabelige principper. Vi har set ovenfor, at antallet af religioner er stødt stigende, og moralen er unægteligt svingende fra sted til sted. Som en sten på vejen, er Vladimirs Putins pludselige krig mod Ukraine (2014 & 2022) et tegn på, at vi ikke er modne til en universel moral.

Det andet store problem med ”the great cosmic awakening”, har vi berørt før: Samtidigheden. Universet er gigantisk, og de store afstande i km betyder også store afstande i tid. En mio lysår er også (mindst) en mio år i tid. Så vores ”blitz flashes” skal ske meget velsynkroniseret, hvis vi skal møde hinanden eller bare ”tale sammen”. Særdeles usandsynligt.

Der er dog nogen, som har haft succes med en helt ny religion: *Cao Dai* er en moderne, synkretisk (dvs sammenblandet) religion, opstået ca 1926 i det sydlige Vietnam. Tilhængere deltager i religiøse ritualer såsom bøn, tilbedelse af afdøde, ikkevold og vegetarisme, med det minimale mål, at forenes med ”Gud” i himlen, og det ultimative mål, at blive befriet fra den evige cyklus af fødsel og død. Forskellige kilder nævner 3-6 millioner tilhængere. Cao Dai har en ganske indviklet beskrivelse i hellige skrifter, med tre niveauer af åbenbaring og frelse, 36 niveauer i himlen og 72 planeter med intelligent liv (Jorden er tæt på bunden og dermed helvede, som nr. 68). Jesus er Guds søn og en sand Buddha. Man hævder, at Cao Dai viser, at alle religioner er den samme. Victor Hugo, Winston Churchill og Elvis Presley er

anerkendte helgener. Der er således lidt til enhver. Guden symboliseres ved det store øje.

Kan vi omvende troende?

Det er allerede noteret, at det er tæt på umuligt. Hvis troen kun gælder f.eks. et evigt liv, eller en tro på, at Vorherre passer på mig, eller at vores dødsdag er fastlagt ved fødslen, så måske. Man skal argumentere krystalklart, nok allerbedst ved at stille spørgsmål til troen, men man skal også inkludere en passende erstatning, f.eks. åbne "patientens" øjne for virkelighedens uendelige skønhed. Eller diskutere andre "ståsteder" end religionen.

Man skal ikke sige "det, du tror, er noget vås". Spørg ind til essensen af troen. Hvorfor skaffer Vorherre hjælp til at bære din kuffert? Hvorfor helbreder han ikke din dårlige skulder? Hvorfor hjælper Gud dig med at finde dine nøgler, når han samtidig tillader 15.000 børn under 5 år at dø hver dag (WHO-statistik, 2019.09)?

Vedrørende "ståsteder" anbefaler jeg gerne Svend Brinkmanns to bøger "Stå Fast" (2014) og "Ståsteder" (2016). Til Sørine Gotfredsens fortrydelse, foreslår Svend Brinkmann ikke religion som et ståsted, men – som han siger – det er jo en mulighed, blot er han selv "religiøst umusikalsk". (Han har så senere udgivet "Mit år med Gud", men det er vist ikke kristendommen, han har fundet?).

Der findes eksempler på konvertitter, som har skrevet bøger om processen. Jeg har ikke studeret dem, men kan forstå fra reviews, at de typisk henviser til skuffelse på et eller andet punkt, f.eks. et urimeligt dødsfald. Timothy Keller forsikrer dog om, at

den slags er Guds måde at styrke vores tro og liv på. Andre kan ikke acceptere verdens uendelige lidelser, når Gud samtidig er ren kærlighed.

Men det helt håbløse tilfælde ifm. omvendelse møder man, når religionen fylder funktionen af *socialt fællesskab*. Der er prisen for omvendelse ikke acceptabel, som nævnt flere gange. Så glem det.

Alt-i-alt er der kun ringe håb her. Brug ikke tid på at missionere mellem troende!

Indoktrinering

Jørgen: Al dogmatisk tro kommer fra opdragelse. Hvis vi anbragte en flok babyer på en øde ø, så ville de aldrig finde på Kristendommen eller Islam. De ville måske opfinde en animistisk naturreligion med diverse guder og ånder i alt, måske senere komme frem til lidt flere kontante guder i stil med Mayaer og Grækere. Men Kristendommens syndefald, jomfrufødsel, tilgivelse gennem en offerdød og dommedag, no way. For at holde det cirkus i live kræves tidlig indsats af forældre. Det skal være et element i hverdagen, f.eks. bordbøn og aftenbøn, flittig kirkegang og en tæt omsluttende familie.

I rettroende muslimske hjem hviskes i børnenes ører stort set fra fødslen, at Allahs koran er den eneste sandhed, alt andet er vantro. Man tilbeder den eneste sande gud 5 gange om dagen (Salah), efter et præcist og ret omfattende mønster. Se f.eks. <http://www.barn-i-islam.dk/salah.htm>. Man kommer langsomt ind i ritualer, som bliver en pligt fra det tiende år.

Ud over hjemmets indoktrinering driver man i mange lande koranskoler, hvor børnene bliver stopfodrede med Koranens bud. Herunder også, at det at dø som martyr for Allah er en ære og en sikker vej til et evigt liv. Nogle fabler om en gave i form af mange jomfruer, men det er muligvis en forkert fortolkning af Koranen. Men bare det at love evigt liv er farligt. Undervisningen er ikke en oplyst dialog, men ren hjernevask. Og koranen indøves udenad.

Jeg har læst Akmed Akharis bog "Min afsked med Islamismen" (2014), hvor han – skræmmende – beretter om sin forvandling fra et (vel) sekulært menneske til islamist efter blot 3 måneders indoktrinering i en dansk moske.

Lars, synes du, det er OK?

Lars: Nej, det er ikke ok at undervise i en falsk tro.

Jørgen: Nu ved jeg, at du selv underviser danske børn i søndagsskole. Du indprenter Fader Vor og trosbekendelsen og bibeltekster. Hvorfor er det så ok?

Lars: Fordi Bibelen er sandheden. Det ved vi i kraft af Jesus Kristus, som døde på korset for os. For at fratage os vores arvesynd, som Adam og Eva påførte os!

Jørgen: Men her er der et problem: Bibelen blev skrevet af mennesker (se ovenfor) men Koranen er i princip skrevet af Gud selv? Det er Guds ord dikteret via din egen engel Gabriel. Islam er Guds sidste tilladte religion. Han har repareret skaderne efter profeten Jesus. Det står i Koranen, at den er sandheden. Hvordan kan du fornægte det? Den er 600 år yngre end NT - et millisekund for gud. Han var vel bare ude med hunden, medens Kristendommen løb af sporet?

Lars: Muhammed er en forvirret profet. Bibelen er den eneste sandhed, DEN er Guds inspirerede ord.

Jørgen: Hmm. Der er så 5.500 millioner mennesker, som tror noget andet. I min optik er enhver form for religiøs indoktrinering en forbrydelse mod ofrene, som typisk er mindre børn. De fratages muligheden for at vælge selvstændigt på et oplyst grundlag. Børn er modtagelige af biologiske årsager og udnyttelse heraf burde være strafbart.

Lars: Jeg frelser dem kun. Hvis det skulle være strafbart, er det jo den rene middelalder.

Jørgen: Det gale ved indoktrinering er, at det fratager barnets valgmulighed og alt for let fastholder barnet og senere den voksne. Jeg har allerede i afsnittet om troens sociale værdi nævnt, hvor svært eller umuligt det er, at komme ud af en religiøs gruppe. Et pudsigt udtryk. Når vi siger "den rene middelalder" hentyder vi til kirkens bekæmpelse af sandheden.

Nu er det heldigvis sådan, at kristendommen er åben for udgang, så de skader, du påfører, kan forhåbentlig repareres. Men hvis vi tager Islam, så er det i mange

samfund forbundet med dødsstraf at forlade Islam. Så den indoktrinering skaber store problemer. Problemer, som vi konfronteres med, når vi ”konverterer” muslimske flygtninge i Danmark til kristendom, og derefter afviser deres asyl.

Så den eneste rette vej her er at forbyde indoktrinering! Man har haft held med at lukke for pengestrømmen til missionerende, muslimske friskoler, og måske finder politikerne en dag ud af at forbyde koranskoler? Og samtidig lukke for kristne søndagsskoler. Hmm. Det kræver nok et overvågningssamfund a la ”1984” før vi kommer indoktrinering til livs. Men teknologien findes i dag i form af de smarte hjemmehøjtalere, som registrerer alt, som sker i hjemmet. Nå, jeg drømmer...

Hvad kan erstatte religion?

Forfatterinden Lene Andersen (i dag Lene Rachel Andersen) skrev en glimrende artikel i Politiken (maj, 2007) om det håbløse i at afskaffe religion uden en erstatning. Selvom ateisterne har aldrig så meget ret, så trænger fornuft ikke ind. Man må komme med et alternativ, som kan skabe fællesskab, et ugentligt mødested for de ”fortabte”, med ritualer og fest og dans. Vi skal lytte til Richard Ragnvald, skrev hun. Smiley. Hendes egen løsning (senere) var at konvertere til Jødedom! Læs hendes fem glimrende bøger Både-Og-Mandag til -Fredag og bliv klogere på verden.

Jeg tror, hun har ret, når det gælder omvendte troende, som har haft et socialt fællesskab i deres religion. De kan behøve et nyt fællesskab, som ikke bare er en fodboldklub. Men det kan jo heller ikke blive ”åndeligt” som en religion, så er det bare en ny religion. Lene Andersen, som var ateist, havde selv behov for noget åndeligt, og valgte altså en religion, om end ikke den gængse kristendom.

Men skal det ikke være en religion, så kan det være et fællesskab, som adresserer de samme humanistiske ideer, som f.eks. moral, empati, ansvar, miljøbevidsthed. Sådanne foreninger findes.

I USA findes f.eks. American Humanist Association (AHA), stiftet 1941, som er landsdækkende med ca 50.000 medlemmer og over 1.500.000 følgere på Facebook. De afholder sociale aktiviteter, undervisning, og via datterforeningen Humanist Society arrangerer de sekulære ceremonier i forbindelse med fødsel, pubertet, bryllup og begravelse.

How do you live your values?

Jeg kan vældig godt lide deres ”10 Commitments”, som viser, at Humanister er mennesker, der ønsker godt for andre og verden, tager ansvar og kan være ”gode” uden en overvågende guddom.

På hjemmesiden americanhumanistcenterforeducation.org findes et stort antal gratis online kurser i Humanisme og alt, hvad dertil hører. Der findes også et antal betalbare kurser. Medlemskab er gratis og tegnes på stedet.

En tilsvarende forening er stiftet i Danmark i 2008: Humanistisk Samfund, som specielt fokuserer på sekulære ceremonier, men også på politiske aktiviteter, som adskillelse af kirke og stat. Bliv medlem og gør måske en forskel? På uddannelsessiden og på sociale aktiviteter er der brug for folk. (I parentes er jeg selv medlem).

For at tilfredsstille behovet for socialt samvær har man både i USA og UK etableret ”søndagskirkegang” for ateister. Ikke i kirker (som ovenfor omtalt), men blot passende forsamlingssteder. Man har begge steder oplevet, at det virker så længe, der findes ildsjæle til at arrangere de egentlige møder – med foredrag, sang,

optræden – men at det langsomt er gået tilbage af mangel på energi. De findes dog begge steder endnu.

At mødes bare for at mødes rækker heller ikke så langt for de fleste. Der skal være noget fælles. Desuden er konkurrencen stor, når det gælder muligheder i storbyer søndag morgen (skriver The Atlantic, 19/7 2019). En stor succes findes dog i Utah, hvor ex-mormoner mødes i stort tal: De har netop noget til fælles, som nærmest udstødte af samfundet. Jeg tror ikke, fænomenet har de store chancer i Danmark.

<https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/07/secular-churches-rethink-their-sales-pitch/594109/>

Kan videnskaben sikre evigt liv?

Med henvisning til det tidligere skrevne, at drømmen om det evige liv er den vigtigste faktor for at antage en religion, så er det måske det, vi skal forfølge? Kan man forestille sig evigt liv i virkeligheden?

Vi må slå fast, at evigt liv kun giver mening, hvis jeg oplever en kontinuitet i min bevidsthed. En ny krop – inden for rimelighedens grænser - er ikke det store problem. Men at lave en ny krop med en ny bevidsthed giver ingen mening. Men hvordan kan jeg føle kontinuitet i min bevidsthed? Vi har ikke styr på det såkaldt ”hard problem of consciousness”, hvordan går det til, at jeg er bevidst? Kunne en maskine nogensinde blive det?

Den ”simpleste” løsning er ”reelt evigt liv”: Dvs jeg skal aldrig dø. Vi kan jo se, at livslængden stiger med tiden. Den for nogle kendte opfinder, fremtidsforsker og forfatter Ray Kurzweil (f.1947), som har været udviklingsdirektør hos Google, noterede for nogle år siden, at den årlige vækst i gennemsnitslivslængden på et tidspunkt ville nå 1 år pr år. Så hvis bare man levede til den tid (ca 2030), så ville man jo leve evigt? Han spiser så 200 piller om dagen og drikker flere glas rødvin om ugen (!) for at nå det mål! Spændende om det lykkes. Han har skrevet 3 bøger om sagen, f.eks. ”Live Long Enough to Live Forever” (Kurzweil, 2004). Læs mere om ham nedenfor.

En meget kompliceret løsning, som er langt fra at kunne realiseres i dag, indebærer, at min hjerne med hukommelse og det hele, kopieres ind i en digital hjerne, som kan holde evigt. Hvis man tror på, at en maskine kan blive bevidst, når den bare er kompleks nok, f.eks. lige så kompleks som den menneskelige hjerne, så har vi jo en kontinuitet i min bevidsthed. Eller, har vi? På et eller andet tidspunkt må jeg vel gå

fra den ene hjerne til den anden, eller kan der være to mig? Og kan jeg så lave en ekstra kopi? Hvem er mig? Jeg har allerede omtalt ”The Human Connectome Project” som skal kortlægge den levende hjerne. Det er jo starten på en reel løsning.

Så godt som evigt liv

Der findes et dyr, som på en måde lever evigt: Hydraen. En lille fyr bestående af en aflang krop med fangarme rundt om en mund (som kun er der, når den skal bruges). Ca 10-20 mm lang. Den deler sig hele tiden i nye kopier af sig selv, så den er der et eller andet sted hele tiden. Nogle eksemplarer dør (bliver ædt), medens andre fortsætter med at lave kopier. Den tåler at blive klippet i 17 stykker, hvorefter den bliver til 17 hydraer. Den kan blendes, hvorefter den organiserer sig selv og lever videre. Den har dog næppe bevidsthed, så problemet med kontinuitet findes ikke.

Vi er i dag nået så langt med stamcelleforskning, at vi faktisk kan gøre det samme med os selv! (Dog minus det med blenderen). Først og fremmest kan vi lave stamceller ud fra andre celler, fx hudceller, og altså på en måde gå baglænges i udviklingen af et menneske. Og fra stamceller kan vi fremstille ægceller og senest kvindelige spermceller (2018 i Kina, ref. Wikipedia ”Female-sperm”).

Dvs vi kan fremstille et æg af en mands hudceller, kun indeholdende hans egen DNA. Befrugter vi det æg med hans egen sperm, får vi en kopi af ham selv. Der skal bruges en rugemor i dag, men måske ikke senere.

Tilsvarende kan vi med en kvindes egen sperm fostre en kopi af hende selv. Uden noget andet DNA til stede. Hun kan så selv fostre barnet.

Kopierne vil være biologiske kopier af ophavet, ganske som enæggede tvillinger er ens. Men de vil selvfølgelig have deres egen bevidsthed og ikke ophavets.

Et hyggeligt fremtidsscenario (i princip i morgen) kunne indebære, at et lykkeligt ægtepar laver kopier af sig selv. Kvinden kan fostre begge æg, så de i princip kan blive født samtidigt, som tvillinger. Men til forskel fra dagens tvillinger, som hver har DNA fra begge forældre, vil hvert af de nye børn kun have DNA fra den ene forælder. De vil være tro kopier af det lykkelige ægtepar! De kan gifte sig med hinanden og få almindelige børn, hvis de synes: De er ikke i familie rent genetisk, så der er ingen risiko i den forbindelse. Men hvorfor skulle de få almindelige børn? Hvorfor ikke fortsætte kopieringen i al ”evighed”.

Det vil ikke give evigt liv i form af kontinuitet af "min bevidsthed". Men jeg kan måske glædes rigeligt bare ved tanken om, at der fremover bliver lavet perfekte kopier af mig i en lind strøm. Man kunne forestille sig, at "pakken" kunne inkludere opgraderes med nyeste gen-apps eller features? Så i takt med at Homo Sapiens udvikler sit genom generelt, får mine kopier de nødvendige opgraderes. Måske den ekstra arm midt på kroppen, som kan holde på knuden, når man pakker julegaver ind? Eller super-nattesyn, eller indbygget TV i hjernen, eller whatever.

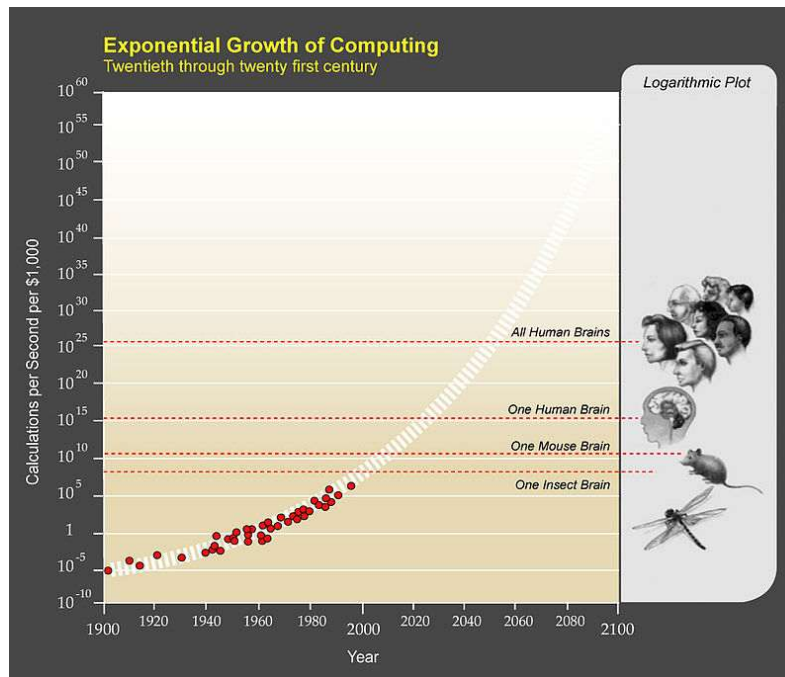
Homo Sapiens V.2 uden religion?

Alle disse bekymringer skyldes jo, at Homo Sapiens i sin nuværende, primitive udgave er "wired" for religion på en måde. Ikke at der findes et religiøst center, men vores store hjerne er ikke nået frem til at leve med døden. Mange behøver trøst. Udviklingen i samfundet går meget hurtigere, end hjernen kan følge med. Evolutionen er en meget langsom proces.

Men H.S. er jo i dag i stand til at bypasse den almindelige evolution og selv tage affære. Vi kan uden videre modificere vores genom takket være elegante og billige værktøjer, som CRISPR teknologien. Når vi ikke bare gør det, skyldes det etiske hensyn. De mennesker, vi fremstiller i laboratoriet, skal leve med vores ændringer. Og selvom de måske er gode for noget, så er samspillet mellem vores ca 20-25.000 gener slet ikke gennemskuet så langt, at vi kan sikre, at der ikke også er fatale bivirkninger.

Med tanke på hastigheden i udviklingen af computerteknologi, senest med opstart af kvante-computere – så tror jeg, det er et spørgsmål om tid, før vi mestrer at analysere og effektstudere DNA. Måske om 100 år? Så vil vi kunne designe Homo Sapiens V.2 ikke bare via DNA men også med udvidet sammensmeltning med computerchips, nano-maskiner og mere robuste kropsdele fremstillet af kunststoffer.

Ingeniører og software folk, som arbejder på de områder, fortæller os dog, at der er langt igen. Ingen fare. Andre er uenige, f.eks. den tidligere omtalte fremtidsforsker Ray Kurzweil, som i et antal bøger, f.eks. "The age of spiritual machines" (1999) og "The Singularity is near" (2005) beskriver sin opfattelse af teknologiens udvikling. I modsætning til den "naturlige" opfattelse af, at udviklingen går lineært, går den eksponentielt og endda accelereret eksponentielt. Det sidste skyldes, at en hastigt voksende teknologi tiltrækker investeringer i yderligere udvikling. Som eksempel viser han den forventede udvikling i computer kraft:

Ca. år 2045 er computerkraften i en supercomputer større end alle menneskers hjerner – han kalder det "The Singularity". Mennesket vil til den tid fuldstændigt forvandles til næsten en gud, og mennesket vil overstrømme universet med intelligens. Uden religion. Han har stor fantasi og er meget optimistisk.

En af de ændringer i genomet, man kunne indlægge, ville være tilfredshed med tilværelsen og ingen angst for døden. Ingen behov for en trøste-gud. En appetit på at beundre naturen, litteratur, kunst og musik, og finde rigelig med glæde derved. Det er fx sådan, jeg lever.

I princip er HS V.2, hvad de optimistiske "drømmere" (ref ovenfor) behøver, for at nå deres drømmesamfund med fælles religion, moral og kosmiske planer. Men vi må nok erkende, at der er lang tid til den fødsel, nok længere, end de lige drømmer om. Vi oversvømmer planeten med viden om "virkeligheden" i kolossale mængder, men det rækker ikke til at omvende en hær af religiøse fundamentalister, uanset tilsnit.

"Når den slags supermennesker dukker op, vil det skabe betydelige politiske problemer med uforbedrede mennesker, som ikke vil være i stand til at konkurrere," skrev han. "De vil formentlig uddø eller blive uvæsentlige. I stedet vil der være en race af selvdesignende væsener, som forbedrer sig med stigende hastighed."

Jeg synes, vi har hørt det før? Hos Nietche?

Hvis vi bliver overhalet af robotter

Takket være science-fiction film som "Terminator" vækkes tanken hos almindelige mennesker, at vi nok bliver overhalet af robotter med intelligens langt større end vores egen. Vores intense indsats for at udvikle maskiner med Artificial Intelligence (AI), vil ultimativt resultere i robotter, som pludselig tager kommandoen. Filosofen Nick Bostrom har i sin bog om superintelligens (2014), som blev en New York Times bestseller, og i diverse essays udtrykt stor bekymring på dette punkt.

Vi er allerede dybt i lommen på intelligente maskiner, som styrer mange ting: vores forståelse af enorme datamængder (Data Mining), beslutningsprocesser overalt, f.eks. inden for militæret, kraftværker, el-distribution, børshandler, sygehusvæsenet, fly- og togtrafik, selvkørende biler (snart – på et tidspunkt:-).

Det vil så blive et endeligt farvel til religion, da robotterne klart kan erkende, at de ikke er designet af en åndelig guddom, og at evigt liv er en naturlig ting, kun et spørgsmål om reservedele.

Men skulle det nu ske, at vi bliver overhalet af robotter, så kan HS håbe på at få rollen som kæledyr i en kurv på gulvet. Robotterne har en vis empati for os, vi er jo deres skabere. De vil samtidig sikre fuldstændig ro og glæde i kurven vha. indbyggede chips og/eller piller. Alle lever så længe, de er i orden – ligesom travheste – derefter en lille sprøjte og så godnat. Uden angst.

Men det er da ikke så tosset?

Bliver vi erobret af aliens?

Når man har set Star Wars serien et antal gange, så sidder man med en fornemmelse af, at universet myldrer med intelligent liv. Inklusive ondartet liv, som bare vil overtage vores planet. Men hvor sandsynligt er det nu?

Som nævnt flere steder, er antallet af jord-lignende planeter i universet enormt. Fx 10^{21} i det synlige univers. (Udenfor kan der være nærmest uendelig mange, men det er så ligemeget i denne sammenhæng: De vil aldrig kunne se os eller komme til os.) Indtil vi hører fra nogen, må det forblive en tro, om der findes andet intelligent liv derude. Rigtig mange videnskabsmænd siger: Med den statistiske baggrund MÅ der være eller have været eller komme liv og intelligens et sted. Universet er på ingen måde stivnet i dagens status: Der kommer nye stjerner meget længe endnu, og mængder af mindre stjerner vil leve 1000 af milliarder år. Jeg er med på den vogn.

Men kommer de ”og tager os?”. Der synker odds ganske betydeligt. Der er to store problemer: Afstandene og levetiden for en intelligent civilisation.

Først afstandene: De er enorme, og selvom man rejser med universets maksimale hastighed – lysets hastighed 300.000 km/sek – er det ”håbløst” at rejse rundt og erobre. Den nærmeste stjerne er Proxima Centauri, som er 4½ lysår væk, dvs lyset bruger 4½ på rejsen. Mælkevejen er ca 100.000 lysår i diameter, så ”de ydre provinser”, som vi hører om i Star Wars er altså i snit 50.000 år væk. Og det gælder også radiokommunikationen. Andre galakser er millioner til milliarder lysår væk, så... Den teoretiske mulighed for at lave ormehuller (se fx. Kapitel 4) har ikke megen støtte i videnskaben: Det kræver – i teorien – enorme mængder af negativ energi, som vi aldrig har set.

Kan man så rejse med lysets hastighed? Ikke så nemt. Hvis man skal sende et rumskib på måske 50.000 tons (hvilket ikke er meget) afsted med bare 10% af lysets hastighed, kræves lige så meget energi, som vi producerer på Jorden i løbet af ca 5 år. Hvem vil betale for det? Og når vi så er nede på 10% af lysets hastighed, bliver rejsetiden bare til Proxima Centauri pludselig 45 år plus acceleration og opbremsning, måske 10 år. Så: glem de inter-galaktiske rejser.

Et andet problem er levetiden for en civilisation. Den historiske tid på Jorden er ca 5000 år, hvor vi har skriftligt materiale. Det er 1 promille af 1 promille af den tid, Jorden har fundets. På en 10 meter bred væg (som i en skoleklasse) 2/10 mm! Ca et hårstrå. Hvor længe overlever vi? Umuligt at sige, men sig bare 1 mio år – meget optimistisk. På universets skala – 15 milliarder år – er det 1/15.000. På en 10 m væg er det 1.5 mm. Sammenligneligt med et lysglimt på de 10 meter. Og skal vi møde en anden civilisation med samme liv, så skal de to lysglimt passe sammen plus rejsetiden på måske 100.000 år. Glem det...

Min private konklusion: Vi er ikke i fare for at blive taget af aliens. Hvad de mange UFO'er er for noget, overlader jeg til andre. Men uden ormehuller går det ikke.

Så hvordan sikrer vi fremgang for fornuften?

Det er allerede mange gange nævnt, at vi troede, at med god uddannelse ville religionen fordampe. Men resultatet er ikke blevet det ønskede. Ok, kristendommen er på retur i Nord Europa og USA, men til gengæld vokser mængden af mystiske, hjemmelavede, spirituelle ”religioner”. Jeg har med skræk læst, at Kreationismen – altså den bogstavelige tro på Bibelens skabelsesberetning - er i fremgang i Europa

(specifikt Tyskland). Hvordan går det til? Og ”hvad gør vi”, som Kjell konstant siger i Olsen Banden.

Når jeg tænker på dem, jeg diskuterer med, og de præster, jeg møder i KD, så er de for det meste ikke særligt vidende om virkeligheden. Nogle gange helt blanke. Og det kan jo så være en forklaring på, at uddannelse ikke virker? Den er aldrig nået frem?

En grund er, at stærkt troende ikke vil høre om en sandhed, som vælter deres tro. Lars er et udmærket eksempel. Hans sociale tilhørsforhold er uvurderligt for ham (og jeg forstår det). Så når jeg påpeger videnskabelige sandheder, som strider imod hans tro, så må han fornægte videnskaben. ”Det tror jeg ikke på. Hvordan kan man vide det? Det er aldrig blevet bevist. Det er kun en teori. Gud er en lige så god forklaring”. Til det tror jeg bare, man skal indstille skydningen og drikke noget rødvin sammen. Det tjener intet til at presse på her. Lars kunne ende med et psykisk problem – en spaltet personlighed (faktisk et af de problemer Richard Dawkins nævner i sine bøger).

Men så er der de blanke, som fører sig frem, som om de forstod videnskaben. Det er jo nærmest til grin. Men heller ikke her, kan man komme nogen vegne. Hvis de skal tilbage til sneglehuset, så gør de jo bare det.

Jeg kan ikke nære mig for at par eksempler hentet fra KD.

Poul Joakim Stender, sikkert en rar mand, som tit skriver i KD, har en kronik 18/6 2019 på baggrund af al snak om, at vi skal indstille vores flyrejser pga deres CO₂ belastning. Det er han ikke indstillet på og skriver bl.a. om sit barnebarn:

Men hvordan i alverden kan han måske blive den, der opfinder flyet med batterier, der oplades af solen, hvis han ikke kommer ud i verden for at forske, møde nye mennesker, få idéer han ellers aldrig ville have været kommet frem til?

Bortset fra at Ellehammer klarede sig fint uden flyrejser, så vil jeg bare anbefale Stender at Google begrebet *elektriske fly*, hvor han vil opdage, at sådanne fly har fløjet i årevis (bemandede udgaver siden 1979), og endda i ugevis i luften. Men også, at de knap kan løfte 1 liter letmælk. Hvis en jumbojet skulle bæres af solceller, skulle vingerne være 4 tønder land store (ca:-). Det skyldes ikke mangel på ingeniørtalenter, men på solens – trods alt - begrænsede indstråling på Jorden.

En anden klog er forhenværende biskop Steen Skovsgaard (SS), som skrev hver og hver anden dag i KD (2019). Han trak sig fra jobbet som biskop for at skrive en nu

færdig Ph.d. om dommedag, som han selv er troende på. Han har læst en af Tor Nørretranders (TN) udmærkede bøger, hvor TN formidler alt muligt fra forskere her og der. I ”Det udelelige” (1994) har han læst om kvantemekanikken, hvilket har tiltet hans hjerne fuldstændigt. På baggrund af det, som led i en længerevarende debat om Jesus’ fysiske opstandelse, skriver han 4/2 2015 (udklip):

Men det kan jo slet ikke lade sig gøre, er der nogle, som påstår. En krop kan ikke gå igennem døre, og en krop kan ikke vise sig for så at forsvinde igen ud i det blå. Og en krop kan da slet ikke forsvinde op i en sky, som vi hører det Kristi himmelfartsdag. Det er naivt og umuligt. Fysisk umuligt, er der endda nogle, som påstår!

Men her redder kvantefysikken Steen Skovsgaard:

Nu kunne man jo blot sige, at for Gud er alting som bekendt muligt - så hvorfor skulle det ikke kunne lade sig gøre? (nok det klogeste svar, red.) Men man kunne også sige, at problemet er, at vi som præster og teologer ved for lidt om fysik. Mange af os hænger fast i et gammeldags, udtjent og mekanisk verdensbillede, hvor vi tror, at alting skal kunne forklares inden for bestemte fysiske love. Men det skal det ikke længere. Det har kvantefysikken for længe siden vist.

(og fortsat)

De, som eventuelt vil latterliggøre det, tilhører en svunden tid. De ved ganske enkelt ikke nok om fysikken og dens muligheder.

Den sidste sætning elsker jeg. Uheldigvis har Steen Skovsgaard ikke fattet en bjælde af kvantefysikken, som handler om atomernes verden.

Så vi står overfor umulige cases med de stærkt troende, og den bedste løsning her er: Lad dem ligge. Brug ikke tid på det. Gå ikke i dialog eller debat.

Så enkelt det lyder: Vi har kun ét sted at sætte ind: Uddannelse af børn og unge, som endnu ikke er tiltet. Dvs inden de besøger præsten for at blive hjernevasket og klar til konfirmationen!

Jeg har selv haft den umådelige ære og glæde at holde foredrag i et barnebarns skoleklasse (i 3. og 4. klasse) om ”Livets udvikling fra Big Bang til i dag” og om ”Menneskets udvikling fra abekat til Cyborg” (begge findes på min hjemmeside jhanden.dk). Ifm. det første foredrag spurgte et enkelt barn, hvor ”Adam og Eva” var henne. Læreren, som var deres religionslærer(!), støttede mig ved at sige, at det havde hun jo fortalt dem, at det var en myte, et ”eventyr”. Jeg var i begge tilfælde

imponeret af nogle af børnenes kundskaber, og jeg tror på, at jeg øgede deres legitimitet i klassen: Her kom superkloge morfar, og sagde det, de også siger.

Blandt folkeskoleeleverne er der et særligt segment, som fortjener opmærksomhed og indsats: De potentielle "non-firmander". Jeg tror, rigtig mange af de unge, som bliver konfirmerede i den kristne tro, ikke tror på sagen (genlæs trosbekendelsen), men følger med pga. et gruppepres. Med støtte af foredrag for ligesindede, kan man måske redde nogle sjæle? En opgave som Humanistisk Selskab arbejder på gennem sine humanistiske konfirmationer (af udenforstående gerne omtalt som "non-firmander").

Ud over foredrag, kan man vise vidunderlige film om den fantastiske virkelighed. F.eks. film med foredrag af Neil deGrasse Tyson og Brian Cox om universet, BBC-film om Jordens natur. På YouTube findes endeløst og spændende om fysik og natur.

For ganske nylig bragte Videnskab.dk en artikel af Ph.d. Heather Alberro, lektor fra Nottingham Trent University, UK, med overskriften "[Menneskeheden og naturen er ikke adskilte - for at løse klimakrisen må vi se dem som en helhed](#)", hvori han bl.a. skriver (en lang artikel)

Som historiker Lynn White er berømt for at sige, var det de jødisk-kristne værdier, som blev grundlaget for den moderne antropocentrisme, der er forestillingen om, at mennesket er noget andet og mere overlegent end den ikke-menneskelige verden - naturen.

Den gode nyhed er, at denne opfattelse af, at mennesket er adskilt fra naturen, ikke er universel blandt planetens indbyggere.

(her følger eksempler på trossystemer, som ser mennesket og naturen som en helhed)

Hvis vi ønsker at skabe fundamentale ændringer i menneskets verdensbillede, er vi nødt til at starte hos de unge.

En praksis som natur-dagbøger i den tidlige grundskole – hvor børnene indfører deres oplevelser af den naturlige verden i skrift og kunstform – kan kultivere undring og samhørighed med den naturlige verden.

Skoler bør benytte enhver lejlighed i læseplanen og frikvartererne til at fortælle børnene en historie om vores ståsted i den naturlige verden.

Så ønsket om at formidle virkeligheden fremmer både den sekulære humanisme og kampen mod klimaforandringerne.

Selvom vi ikke til fulde kan se udbyttet af uddannelse endnu, så kommer det. Det er tydeligt, at jo mere folk ved, jo mindre troende er de. I Danmark anser mindre end

50% sig selv som troende, medens tilsvarende tal for USA er ca 90%. Dog gælder det samme kun 5% af medlemmerne i US National Academy of Sciences.

Den store ubekendte

Hvis ellers alt kører videre som i dag, skal vi såmænd nok få Homo Sapiens V2 at se. Det gudelignende, areligiøse menneske. Næppe i 2045, men så måske 2245.

Men det er så det store spørgsmål: Klarer vi at gå ind i singulariteten, eller vælter hele læsset pga. klimaforandringer med tilhørende folkevandringer eller andre katastrofer? F.eks. omfattende krige?

For at løse klimakrisen skal vi dels skære ned på vores forbrug, som forårsager for meget udledning af CO₂ (og metan), men det rækker ikke: Vi skal også fjerne CO₂ fra atmosfæren.

Det første kan få katastrofale følger for verdensøkonomien, som er baseret på vækst og forbrug. Væsentlig faldende forbrug kan lede til arbejdsløshed og politiske kriser. Måske økonomisk kollaps som i 1929.

Vi har endnu kun prototyper på systemer, som kan fjerne CO₂ fra atmosfæren. At få dem op på stor-skala vil kræve store ressourcer og lang tid. Måske *for* lang tid? Klimaeksperterne fortæller os, at selvom vi stoppede al CO₂ udledning lige nu, ville temperaturen fortsætte med at stige længe endnu pga. træghed i systemet.

Og løber det først løbsk, så kan hele den vestlige verden – hvor tiden skulle vies til frembringelse af Homo Sapiens V2 – få meget andet at tænke på.

I den situation, med horder af klimaflygtninge, kan mange få tanker på dommedag, og de store religioner vil få kronede dage. Steen Skovsgaard vil hovere: Hvad sagde jeg?

Og med ham mange andre prædikanter. ”Nu kommer han omsider!”

Gud hjælpe os alle!